

1697.

- 1.º Albinus, Bernhardus: De abortu.
2. Albinus, Bernhardus: De partu naturali.
3. Coccejus, Henricus: De jure belli in amicos.
4. ^{*}Vanekelmann, Philippus Sylvester: Philippo Sylvestri et Wilhelmo Henrico fratribus Vanekelmannis, vellis de bello in amicos, huic de Imperio in pares disputanti, inde Francofurti simul Procerentibus gratulatus academia Viadrina.
- 5.º ₌ Coccejus, Henricus: De imperio in pares.
2^oempl. 1697 i. 1715.
- 6.º ₌ Coccejus, Henricus: De proportione fusti ac inspentii, rupto laqueo. 2^oempl 1697 i. 1715.
- 7.º ₌ Coccejus, Henricus: De semetris, 13 P. Comm. ntr. ind.
2^oempl

8. Ring, Thom. Sigfr.: De poena sine culpa.
- 9° Schultze, Petrus: De eo, quod iustum est circa paro-
chianos
10. Thiele, Joh. Petrus: De citatione iudicis incompetens
11. Willenberg, Samuel Fridericus: De passionibus animi in
iudicio
12. Willenberg, Samuel Fridericus: De scientia delicti punitis
13. Willenberg, Samuel Fridericus: De concursu adventis et
cessionariis.

8. ...
- 9² ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...

DISPUTATIO JURIDICA,

De

REMEDIUM

L. 2. C. Comm. utr. jud.

Quam

Auspice DEO T. O. M.

PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCEJO,

JCTO CELEBERRIMO,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS BRAN-
DENBURGICI CONSILIARIO, FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, & PROF. PRIMARIO,

h. t.

RECTORE MAGNIFICO,

Antea

SUMMI CONSILII STATUS ELECTORALIS PALATINI,
ET COLLEGII REVISORII ASSESSORE, ET IN ALMA
HEIDELBERGENSI DECRETAL PANDECT. & JURIS
GENT. P. P. ORDIN. MERITISSIMO,

DN. PATRONO AC PROMOTORE STUDIORUM SUORUM
SUBMISSE COLENDO,

Ad D. XXI. August. An. MDC XCVII.

IN AUDITORIO JURIDICO

Placido eruditorum Examine sistit,

GEORG. HENRICUS Grause /

Cüstrin. March.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

DISPENSATIO JURIDICA

REMEDIO

A. S. C. COMM. CIV. JUD.

Quam

audire fecit J. C. M.

PRÆSIDE

DN. HENRICO COCCIO

ICTO CELEBRATO

SERENISSIMAE AC POTENTISSIMAE ELECTORIS BRAN-

DEBURGICI CONSILIARIO, TACIT. JUDICE

ORDINARIO & PROCURATORE

RECTORI MAGNifico

SUMMI CONSILII STATUS ELECTORIS HIS PATENT

ET COLLEGE LEVISONII, RECTORI ET IN ALMA

UNIVERSITATE DUCALIT. SACCÆ & LUNEB.

SEDE SUÆ RECTORI, RECTORI

RECTORI AC PROCURATORI & IN ALIA

RECTORI, COLLEGI

AD D. X. K. Augusti. ANNO MDCXCVII

IN UNIVERSITATE SACCÆ

Placido Friderico von Krosigk

GEORG. HEINRICH. STAMM

Curam habet

Procurator & Syndicus Electoris Christianus Krosigk

PRÆFATIO.

SUMMARIA.

1. *AN ES* quat. *Juris Veteris* | utr. jud. *aliter refertur in*
explicatio utilis aut ne- | *Codice Gregoriano, unde de-*
cessaria. | *sumta est.*
2. *Quæ constitutiones maxime* | 4. *Dissenfiones Dd. de diffe-*
in foro celebrentur. | *rentiis d. l. 3. & l. 2. C. de*
3. *Constitutio l. 3. C. comm.* | *Refc. vend.*

NOta eqvidem Jurisprudencia verè practica, nec nisi ad usum decidendi causas privatas publicasq; tractatione referèda est: Veteris verò juris usus qvidem aliquis est, & quandoq; insignis; tùm ad illustrandum Jus novum, qvòd non aliunde luculentius percipitur, qvàm ab origine sua & illa mutationum serie, qvâ ad novi constitutionem perventum est: tùm, ut fines novi juris ritè constituentur, qvòd cum strictissimi juris sit, durat veteris juris auctoritas, qvatenus illud mutatum non apparet: *per vulg.* tùm deniqve, qvâ parte licèt juris abrogatâ, ex ratione tamen, qvâ illud secum & cum reliqvo jure cohæret, qvæ verissimè anima juris est, sæpè maximi momenti dubia decidi, indeqve argumenta desumi possunt. Unde Justinianus, etsi testetur *in præm. §. 3. Nihil inutile, nihil perperam positum; sed qvòd in ipsis rerum obtinet argumentis;* mox tamen §. 5 ait: *breviter qvòq; expositum*

A

* (2.) *

positum esse & quod antea obtinebat; quod & factum in
tit. de Attil. tut. & tit. de exhar. lib. &c. scil. ut appare-
ret, quo ordine ad novum jus perventum esset.

2. At omnium maximè in foro celebrantur con-
stitutiones illæ, quibus jus aliquod specialiter defini-
tur, certumq; beneficium vel remedium tribuitur: uti
beneficia *l. 24. C. de evict. l. 28. ff. de fidejus. l. 30. C. de inoff. te-
stam. L. diffamari C. de ingenuis manumis. auth. Si quæ dos.
Auth. Si quæ mulier. C. de Sct. Vellejan. Auth. Hoc nisi. C. de
Solut. Auth. Sacramenta. C. si adv. vendit.* aliaque quam
plurima. Quò in primis etiam pertinent remedia
l. 2. C. de rescind. vend. & l. 3. C. Comm. utriusq; Jud. quib-
us de negotiis contractis ob læsionem reformandis
agitur.

3. Horum postremum, scil. *d. l. 3.* quo de læsio-
ne ex rerum omnium divisionibus orta agitur, ita se
habet: Majoribus etiam, per fraudem vel do-
lum vel perperam sine iudicio factis divisioni-
bus, solet subveniri: quia in bonæ fidei iudi-
ciis, quod in æqualiter factum esse constiterit
in melius reformabitur. Quæ constitutio desum-
ta est ex Codice Gregoriano, *lib. 3. sub tit. Fam. excisc.
& Comm. div.* ejusque verba referuntur in Consulta-
tione Veteris cujusdam Jcti, quæ extat apud Cujac.
*Operum, quæ vivus edidit, Tom. 1. lib. Consultat. in ejus
princip.* Sed haut parum immutata, multoq; correcti-
or ac planior refertur in *d. l. 3.* De cujus sensu, &
quibus rebus differat à remedio *l. 2. C. de rescind. vend.*
mirificè inter se disceptant Dd.

4. Alii quippe contendunt, neutrum, & nec *d.*
l. 2. obtinere contra sententiam iudicis. Alii, neu-
trum,

* (3.) *

trum, & nec *d. l. 3.* locum habere, nisi in læsione enormi. Alii per utrumq; etiam per *d. l. 3.* negotiorum ex qualibet læsione rescindi &c. Quæ omnia cum alii rejiciant, nec tenori *d. l. 3.* convenire existiment, paucis id agemus, ut & de genuino *d. l. 3.* sensu, & de utriusq; remedii differentiis constet.

SECTIO I.

An d. l. 2. non magis quàm d. l. 3. contra sententiam judicalem obtineat, nec ea remedia hæctenus inter se differant?

SUMMARIÆ.

1. <i>D. l. 3. non pertinet ad divisiones judiciales; & merito.</i>	6. <i>Restitutionem ex enormi læsione jam jure ff. obtinuisse, & origine pertinere ad edictum, Ex quib. caus. maj. ostenditur.</i>
2. <i>An ad divisiones, quæ interveniente Arbitro factæ?</i>
Neg.	7. <i>In d. l. 2. definitum tantum fuit, quodnam sit enorme damnum.</i>
3. <i>An l. 2. C. de resc. vend. obtineat contra divisiones à Judice factas? Sententia negantium.</i>	8. 9. 10. 11. <i>Ulterior probatio.</i>
12. <i>De usu fori.</i>
4. <i>Sententia asserentium.</i>	13. 14. 15. <i>Resolutiones dubiorum.</i>
5. <i>Hæc probatur usq; ad §. 12.</i>	16. <i>Conclusio.</i>

§. I.

DE remedio *d. l. 3.* C. *Comm. utr. jud.* convenit inter omnes, non obtinere illud contra sententiam judicis, sive ex *d. l. 3.* non retractari negotium, si quis sententiã judicis læsum se asserat; id enim docent verba *d. l. 3.* *Sine judicio factis divisionibus solet subveniri.* Neq; verò æquum est vel expedit reipubl.

A 2

* (4.) *

publ. propter quamlibet læsionem, quam pars allegat, sententias judicum, quibus quæstio jam decisa est, periclitari, litesque adeo in infinitum prope instaurari.

§. 2. Idemque omnino statuimus, si autoritate arbitri lis ac divisio peracta fuerit, tum quia & arbitrium est aliquod judicium, *l. 1. ff. de recept. arbitr.* tum per *l. fin. ff. famil. ercisc.* adeo ut ne opus quidem sit sententiâ si arbiter ex utriusque partis consensu rem terminavit. *d. l. fin.* nam, ut judici, ita arbitro permisum est, *Die Güte zu versuchen* / &, si lis tum autore judice vel arbitro, tum partium consensu composita est, tantundem, quin plusid valebit, quam arbitri sententia in invitum lata: *l. 27. §. 2. ff. de recept. arb. arg. l. 2. de jurejur. junct. l. 6. C. de transaction.* quæ verò corrigi non potest ex *d. L. 3.* seu ob quamlibet iniquitatem, per *text. expr. in d. l. 27. §. 2.* sed tantum, uti & sententia judicis, vid. *thes. seq.* ob enormem læsionem. *arg. l. 29. l. 80. pro soc. dis. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Diss. 19. th. 12. lit. C. in fin.*

§. 3. Sed de remedio *d. l. 2 C. de rescind. vend.* an & contra sententiam judicis detur, seu an ob læsionem saltem enormem sententia judicis rescindi possit? acerrimus est DD. conflictus. Cöppen *Decis. 58. n. 20.* adductis in utramque partem autoritatibus addit: quod *veritas juris super eò haut leviter fluctuet.* Et Carpzovius quoque in casu manifestæ læsionis enormis de eo se dubitare fatetur *Jurispr. for. P. 2. Const. 34. def. 4. num. 8.* qui tamen *dict. Const. 34. def. 11. in fin. Et Part. 3. Const. 15. def. 20.* in partes simpliciter negantium concedere videtur, quorum sententiam alii quoque quam plurimi sequuntur, & communem esse contendunt ap.
Cöppen.

* (5) *

Cöppen. *d. Decis. 58. n. 20.* add. Bocer. *clás. 3. Disp. 18. n. 52.*
Hahn. *ad Wesemb. ff. fam. ercisc. in fin.*

§. 4. Alii verò asserunt, divisionem etfi iudicis
sententiã munitam rescindi posse ex *d. l. 2. de rescind.*
vendit. si scil. pars enormiter læsa sit, quam tuentur
& magis communem dicunt Cöppen. *d. Dec. 58. n. 20.*
Et DD. *ibi allegati.* Pinell. *ad L. 2. p. 2. c. 2. n. 1. C. de re-*
scind. vend. Fachin. *lib. 2. controv. 20. vers. altera est con-*
troversia. Wesemb. *ff. fam. ercisc. n. 8. vers. quare etiam si.*
Rennem. *Jurispr. German. membr. 3. Disput. 32. th. 13. lit. d.*
Struv. *Syntag. Jur. Civil. Exerc. 13. th. 16. (de eo enim casu,*
quem ille excipit, scil. manifesta vel satis probata læsionis e-
normis, unice queritur.) Bronchorst. *Enantioph. cent. 2.*
assert. 12. Scotan. Disp. Jur. 28. th. 24. Et Disp. 37. th. 11.

§. 5. Posterio rem hanc sententiã ut appareat
certissimã esse, observandum in primis est, restitu-
tionem ex causã enormis læsionis non esse introdu-
ctã primùm per *l. 2. C. de rescind. vendit.* Sed jam
antea & jure quoq; Digestorum obtinuisse, compre-
hendiq; sub edicto restitutionis majorum, in *l. 1. ff. ex*
quib. caus. major. & quidem sub clausula illa generali,
si quã justã causã mihi fuerit Et c. *l. 1. §. 4. l. 26. §. fin. eod.*
cùm enim vi hujus clausulæ permisum sit iudici, u-
bicunq; æquum videtur, in integrum restituere, *d.*
l. 26. §. fin. in pr. negari neutiq; potest, in primis æ-
quum quoq; esse, ut enormia damna reparentur. *l. 6. §.*
fin. ff. de jur. dot. l. 79. ff. pro soc.

§. 6. Quodnam autem esset enorme damnum,
tunc definitum non fuit, sed arbitrio iudicis id quo-
que permissum: definitur vero hoc demum in *d. l. 2.*
in fin. & restringitur ad læsionem ultra duplum; id-
que certissimã hac ratione constat, quod *d. l. 2.* agat

A 3

de

LIBR.
MUSEI
UNIVERSITATIS
SACHSEN-ANHALT

* (6.) *

de negotio antè contracto, scil. de venditione jam antè factâ: verb. *Si tu vel pater tuus disraxerit*; quæ proinde, si semel ita valuisset ut tempore contractus nullum contra eam remedium juris fuerit, non potuisset ex post facto eam Imperator per *d. l. 2.* tollere: expediti enim juris est, tum, quod jus semel ex causa valida quæsitum nec Princeps auferre possit: tum, quod ex eâdem naturali ratione leges in futurum, non in præteritum obligent, & ad negotia futura, non ad præterita referantur. *l. 7. C. de Legib.* Neque ab hac naturali regulâ alia datur exceptio, quàm in legibus merè declaratoriis ac negotiis adhuc pendentibus; *d. l. 7. Nov. 143. in fin. Clement. un. de probat.* in his enim cum nondum jus parti quæsitum sit, sed pendeat à futurâ decisione seu declaratione, hæc, ubi sequitur, ad ista quoque negotia absque ullâ injuriâ referri potest. Atque ita *d. l. 2.* id quidem, quod ab arbitrio judicis adhuc pependit & declarandum fuit, scil. quænam esset enormis læsio, perpetuâ lege declarare ac definire potuit; ipsam autem venditionem jam perfectam, si tum jure valida fuisset, novo jure tollere non potuit.

§. 7. Atque ita passim occurrunt vestigia juris veteris, quibus ante *d. l. 2.* quoque succursum fuit in precio læsis: uti in *l. 79. 80. ff. pro socio.* ubi corrigitur nimia læsio, quæ per arbitrum definiendis societatis partibus illata fuerat; nihil autem interest, an ipsi focii partes per se definiant, an per alium. *arg. l. fin. C. de Contr. emt.* Ita læsis in precio actiones jam olim competiisse apparet ex *l. 2. ff. Depos. l. 12. §. 1. ff. fam. ercisc. & s.*

§. 8. Hoc posito esse speciem restitutionis in integrum

* (7.) *

tegrum, ultrò sequitur, eam contra sententiam quoque dari; cum certum sit, ex iis causis, ex quibus restituito in integrum edicto prætoris competit, eam contra sententiam iudicis quoque dari; ita rescinditur iudicis factum vel decretum ex capite metus; *l. 3. §. 1. ff. quod met. caus. doli*; e. g. si sordibus corruptus sententiam dixit, quo inprimis casu & aliæ pœnæ statutæ sunt; *tot. tit. C. de pœn. jud. mal. jud. ætatis. & s. tot. tit. C. si adv. rem judic.* & ita ex capite majorum ob absentiam aliamve justam causam: per *text. expr. in l. 1. C. quib. ex caus. maj.* sub cuius capitis clausulâ generali causam *d. l. 2.* comprehensam esse demonstratum est *sup. th. 5. §. 6.* Idque adeo verum est, ut restituito in integrum quoque sit remedium suspensivum contra sententiam, quod ipsam ejus executionem quoque suspendit. *l. un. C. in integr. rest. postul.*

§. 9. Quin, etsi *d. l. 2.* ad clausulam generalem edicti Prætorii non pertineret, sed totum hoc remedium ab Impp. ipsis introductum esset, non tamen minus, imò magis contra sententiam dabitur; cum Constitutio Principis potentior sit edictis Prætorum.

§. 10. Accedit, quod, ut remedium de dolo malo, ita & de enormi læsione ex *d. l. 2.* competat contra sententiam arbitri. *l. 32. §. 14. ff. de recept. arbitr.* multò magis igitur contra sententiam iudicis: cum constet longè facilius sententiam iudicis, quam arbitri ob iniquitatem impugnari posse, per *text. expr. in l. 27. §. 2. ff. de recept. arbitr.* cum accedat ad arbitrium consensus partium. *d. §. 2.*

§. 11. Adde porrò, quod remedium *d. l. 2.* detur contra venditiones decreto iudicis munitas, pro ut communis & recepta est DD. sententia. Gomez.
Resolut.

RES.
ERS.
ALIE

Resolut. tom. 2. cap. 2. n. 23. in fin. Ant. Fab. C. lib. 4. tit. 30. def. 25. Carpzov. Jurisp. for. P. 2. Const. 34. def. 13. Christin. Vol. 3. Decis. 67. n. 9. Sand. lib. 3. tit. 4. def. 12. vers. Alterum dubium. (ubi id usu forensi prævaluisse docet) Tren-tacing. lib. 3. tit. de emt. vend. ref. 3. n. 6. Conf. Rebuff. de rescis. contract. art. un. gloss. 15. n. 40. & Ant. Gabriel. lib. 3. tit. de emt. & vendit. Concl. 1. n. 58. 59. 60. Ergo con-tra sententiam judicis quoque datur.

§. 12. Atq; id frequentiore calculo receptum esse in casu, ubi enormis læsio manifesta & plenissime præ-bata est (quod omnino quoque propter urgentem præ-sumptionem pro iudice supponimus,) ex autoritati-bus, quæ allegatæ sunt *supr. §. 3.* eo magis colligi-tur, quia & dissentientes urgent in primis præsum-ptionem pro sententiâ: adeoque, de casu manifestæ læ-sionis non sunt intelligendi. Cöppen. *d. Dec. 58. n. 21.*

§. 13. Neque huic sententiæ adversantur textus in *l. 2. C. sent. resc. non poss. l. 4. C. de re jud.* nam neuter agit de causâ justâ & validâ restitutionis in integrum, qualis est enormis læsio; sed *d. l. 2.* de eo, qui excep-tionem pendente lite omisam post sententiam alle-gat: *d. l. 4.* verò de eo, qui post sententiam instrumenta noviter reperta producit. Neutrum fieri potest: quia & exceptiones opponendæ, & probationes (sive per testes, sive per instrumenta,) peragendæ sunt ante sententiam & pendente lite. Non igitur hîc ulla re-stitutionis contra sententiam concedendæ, litisque fi-nitæ iterum movendæ justa causa est.

§. 14. Magis obstare videtur. *l. 2. C. quando prov. nec.* ubi minor per sententiam judicis dictus est ma-jor & tamen restitui contra sententiam non potest. Sed hoc ideo, quia jam habetur pro majore & res ju-dicata

* 9. *

dicata pro veritate. Neque igitur ut minor restitutionem petere potest, ex capite ætatis, quia pro minore non habetur, sed pro majore: neque ut major, quia talis restitutionis causa justa non est. Eadem ratione nec *l. 36. ff. fam. erisc.* quicquam movet, ubi, qui indebitum solvere condemnatus est, post rem judicatam id repetere non potest. Nam & hoc ideo, quia res judicata pro veritate, nec justa rescindendæ sententiæ causa adest.

§. 15. In omnibus itaque his casibus secus erit, si ob enormem læsionem vel aliam justam restitutionis causam facit, per quam sententia rescissa nec pro re judicata nec pro veritate habetur; adeoque causâ adhuc integrâ ac lite pendente & exceptiones opponi & instrumenta produci, & minor restitui, & indebitum repeti potest.

§. 16. Ex his itaque certum esse videtur, remedium *dist. l. 2.* etiam contra judicis sententiam opponi posse, atque adeo hanc veram esse differentiam inter remedium *d. l. 3. C. Comm. utr. jud. & l. 2. C. de rescind. vend.*

SECTIO II.

An remedium d. l. 3. tantum in enormi læsione, an verò & in alia obtineat?

SUMMARIÆ.

1. <i>An remedium d. l. 3. obtineat quoque ex læsione non enormi? Dissensus JCoorum.</i>	2. <i>Opinio Fabri & Bach.</i>	3. <i>Rationes negantium.</i>	4. <i>Verior sententia affirmantium. Ponitur vera quæstio</i>

B onis

LIBR. S. LIT.

- onis species; quæ est de igno-
rante, non sciente læsio-
nem.
5. Distinguitur inter ipsum
actum divisionis, & reli-
quos actus hujus negotii,
qui sunt instar emtionis,
permutationis &c. In his
requiri læsionem enormem.
6. In ipso actu divisionis non
requiri.
7. Declaratur hoc exemplis.
8. Affirmativa probatio usq[ue]
ad §. 13. Fundamentum d.
l. 2. est naturalis latitudo
preii rerum: de quo non
queritur in d. l. 3.
9. Remedium d. l. 3. esse instar
erroris computationis seu
calculi: & quandam ejus
speciem.
10. Proponitur conspectus d. l. 3.
planissime.
11. Regula quoque, licere inibi-
cem naturaliter circumve-
nire, in eadem precii lati-
tudine fundatur, cog[no] re-
stringitur.
12. Firmatur sententia auto-
ritatibus & prejudiciis.
13. Solvuntur dubia: remiss[is].
& sensus l. 8. C. comm.
utr. jud. l. 4. C. comm.
div. l. fin. fam. etc. ex-
ponitur & demonstratur.
14. Conclusio.
15. An divisio per sortem fa-
cta excludat d. l. 3. Neg.
probat.
16. Sententia aliorum.
17. Resolvuntur dubia, usq[ue]
ad fin.
18. Sors quæ haberi possit pro
judicio Dei.
19. 20. Reliqua dubia.

§. I.

MUltò agitatior est illa quæstio ac disceptatio
An utrumque remedium perinde de enor-
mi læsione intelligendum sit, an verò no-
strum hoc de qualibet. Prius secuti sunt Jcti Lipsi-
enses. Carpz. *Jurispr. for. p. 3. Const. 15. def. 19. inf.* Po-
sterius Jcti Wittembergenses, Berlich. *p. 1. dec. 146.*
n. 4. Dn. Brunn. *ad d. l. 3.* rem suo loco relinquit;
etfi

etsi in priorem prior sit : quam & veteres communiùs secuti sunt. Bart. Bald. Salic. Castrenf. *d. l. 3.*

§. 2. Ant. Fab. *dec. 8. err. 1.* putat, *d. l. 3.* tantum pertinere ad casum nondum perfectæ divisionis; quo sanè vix quicquam absurdius videri poterit, cum ex negotio nondum perfecto nullum jus, nulla obligatio oriatur, merique sint tractatus, à quibus quælibet pars liberrimè recedere potest; adeoq; ineptissimè quæreretur, an quod non est, ob læsionem reformari possit. Ut adeò mirum sit, quod Bachov. ad Treutl. *Vol. 1. disp. 19. th. 12. lit. C.* Fabrum, cujus aliàs oppugnandi refellendique studio maximo agi solet, in re tam manifesto falsà temerè sequi voluerit.

§. 3. In eas difficultates DD. ut videtur, conjecit. 1. Quòd viderent dispositionem *d. l. 3.* non restringi ad divisiones, sed esse generalem, atq; extendi ad omnia bonæ fidei judicia; verb: *In bonæ fidei judiciis, quod inæqualiter factum esse constiterit, in melius reformabitur.* eoq; fore, ut totum illud remedium *dict. l. 2.* adeò in foro celebratum penitus evanescat: cum nihil certius sit, quam bonæ fidei judicia non rescindi, nisi ex læsione enormi seu ultra duplum. per *d. l. 2.* quæ in totum cesaret. 2. Imò, quod hoc jus bonæ fidei judiciorum, ut reformetur quod inæqualiter factum est, ponatur tanquam ratio dispositionis, atq; ex ea generali ratione inferatur ad divisiones; adeoq; in his non alià causà id obtinere, quam quia & in cæteris ita jus est. 3. Quòd nulla appareat sufficiens ratio, cur divisiones exemptæ sint dispositioni *d. l. 2.* & in iis tam singulare jus constitutum. Accedit 4. Quòd ista sententia probari videatur ex *l. 8. C. Comm. utr. jud. l. 4. C. Comm. divid. l. fin. ff. fam. ercisc.*

§. 4. His verò non obstantibus, verius existimamus, læsionem ultra duplum in *d. l. 3.* non requiri, sed quamlibet sufficere. Quod ut evidentiùs appareat, cum primis monendum est, *d. l. 3.* locum non habere, cum actor scivit inæqualitatem; sed cum rei ignarus contraxit. Satis enim constat, non succurri ei, qui sciens ita contraxit, & non magis remedium *d. l. 2.* quam *d. l. 3.* ei competere: nam ne læsus quidem videtur, qui scivit. *l. 145. l. 203. ff. de Regul. Jur. c. 86. eod. in 6to.* nec scienti ac volenti fit injuria. *c. 28. eod. in 6to. l. 1. §. 5. ff. de injur. Castrenf. in d. l. 3. num. 12. Zæf. ff. de rescind. vend. n. 8. Christin. Vol. 3. Dec. 67. num. 8. Trentacinq. lib. 3. tit. de emt. vendit. resol. 3. num. 9.* Verùm hæc scientia non præsumitur. Trentacinq. *d. l.*

§. 5. Distingvendum deinde est, inter ipsum divisionis negotium, & inter alios ejus actus vel partes, qualis est v. gr. æstimatio rerum quæ in divisionem veniunt. Hic enim actus æstimationis, cum sit instar emtionis & venditionis, *l. 1. C. Comm. utr. jud. d. l. 2. C. de rescind. vend.* non verò ex *d. l. 3.* Eadem ratione si per modum permutationis loco divisionis res pro re tribuatur, v. gr. alteri equus, alteri loco partis suæ yas argenteum, &c. & alter se læsum hoc actu dicat, non poterit actus ille infirmari, nisi ex *d. l. 2.* si enormis sit læsio. Atq; ita de cæteris hujusmodi actibus qui in his judiciis divisiis fiunt, qui naturam suam non mutant, sed Jure communi reguntur.

§. 6. At si in ipso divisionis negotio læsio contingit, neque pars conqueritur se læsum in pretio rei æstimatæ, vel pro alia permutatæ, vel simili negotio
singu-

singulari, quod in iudicia divisoria incidit; sed in ipsa divisione, omnino statuimus, quicquid inæqualiter seu perperam factum est, reformandum atque ad æqualitatem ex *d. l. 3.* reducendum esse.

§. 7. Sint ergo distribuendæ 100. oves & duo heredes P. & S. si quisque 50. oves acceperit, & P. queratur, se eo læsum, quod viliores acceperit, non audietur, nisi ex *d. l. 2.* ultra duplum se læsum esse probet; idemque erit, si alter omnes oves acceperit, alter precium, & eo læsus sit; hic enim non poterit uti remedio *d. l. 3.* sed *d. l. 2.* si sc. minus dimidio veri pretii acceperit. Aliud autem erit, si alter 52. ovium capita alter 48. acceperit, nec quæstio sit de pretio capitum, sed de numero, & alter queratur, cæteris paribus, numero se læsum esse, corrigenda erit inæqualitas, etsi vel uno capite pars partem superet. Item, si in nominum divisione uni contigerit nomen idoneum, cum cæterorum idonea essent, reformabitur ex *d. l. 3.* ista inæqualitas, etsi trium saltem aureorum nomen esset; vel si nomen alteri tributum, sine usuris vel minoribus usuris; alteri, cum usuris vel gravioribus usuris existat: aut alia in iis inæqualitas post divisionem deprehensa fuerit.

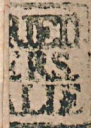
§. 8. Hæc verò sententia non tantum probatur I. claris disertisque ipsius textus verbis in *d. l. 3.* quibus non demum læsio ultra duplum, sed omnis inæqualitas simpliciter & indistinctè corrigenda dicitur, ac bis repetitur: *ib. Perperam factis divisionibus subveniri solet.* Item: *Quod inæqualiter factum esse constiterit in melius reformabitur.* Sed & II. ex eo, quod ratio constitutionis in *l. 2. C. de rescind. vendit.* non possit ad divisiones applicari: quippe quæ tota fundatur in pretii

pretii rerum incertitudine: non enim res, quibus utimur, certum ac definitum à natura pretium habent; sed variant quàm maximè rerum pretia, pro vario affectu, indigentia, copia, locis, temporibus &c. *l. 6. §. fin. ff. ad Leg. Falcid.* Hinc, & si iustum pretium sit æquale rei, hæc tamen æqualitas ac proportio non consistit in certâ quantitate & quasi in puncto; sed maximam latitudinem habet, intra quam omne pretium uni rei æquale dicitur, & si utroque partis consensu definitur, reverâ æquale est. Hæc verò latitudo, cum à natura definita non sit, olim arbitrio iudicis relicta, deinde in *d. l. 2.* constituta fuit, quâ omne pretium æquale intelligitur, quod non est minus dimidio veri pretii. Atque adeò tota ratio & æquitas *d. l. 2.* sita est in illa latitudine pretii; ac in omnibus negotiis, in quibus *d. l. 2.* obtinet, enormis læsio non aliter æstimatur quàm ratione pretii: adeò ut in permutatione quoque, etsi pretium non veniat, sed utrinque res, enormis tamen læsio non intelligatur, nisi, utràque re ritè æstimatâ, altera ultra dimidium veri precii minus valeat alterâ: atque ita in cæteris quoque negotiis, ipsisque adeò divisionibus, ut & in societate, quatenus in iisde rerum æstimatarum vel permutatarum precio quæritur, adeòque quatenus instar emtionis vel permutationis sunt, sola læsio enormis attenditur. *supr. §. 5. &* Secus igitur est in ipsis divisionibus, v. g. in casibus §. 7. ubi nulla precii ratio vel quæstio, sed certa & absque latitudine inæqualitas est; & ad quam proinde *d. l. 2.* quæ de precii æqualitate latâ ac variâ agit, & enormis læsionis ratio pertinere non potest.

§. 9. III. Aliâ quoque ratione firmatur, in divisionibus ex *d. l. 3.* non requiri enormem læsionem, sed

sed quamlibet sufficere. Aut enim illa læsio contingit dolo ac fraude, & constat ubique quod factum est reformandū esse; aut errore, qui tum non precii & æstimationis, ut in *d. l. 2.* sed computationis error erit, incidetque in errorem calculi; propter quem non enormis tantum; sed omnis omnino inæqualitas corrigenda est, ut constat ex *l. un. C. de err. calc. l. 1. §. 1. ff. Quæ sent. sin. app. & DD. ad d. l. un. Qvin IV.* Cū divisio sit vera species numerationis & calculi, uti multiplicatio &c. constat, errorem, qui in divisione contigit, quendam esse errorem calculi seu computationis in rerum divisione, (quod & notanter voce *inæqualiter* exprimitur, quæ propriè ad calculum refertur) quem emendari & ad accuratam æqualitatem reduci debere nullum dubium est *d. l. un. d. l. 1. §. 1.* etsi eo differant, quod remedium *d. l. 3.* non detur contra sententiam iudicis, cui tamen opponi potest error calculi, nisi de ipso errore iudicatum vel transactum sit. *d. l. un.* Si verò non errore læsio contigit; sed utroque sciente, non est læsio, nec huc pertinet. *sup. §. 4.*

§. 10. Hinc verò V. adeò jam sibi constat totus contextus *d. l. 3.* ut nihil planius ac evidentius. Duæ enim partes sunt: 1. Constitutio ipsa, quod majoribus quoque, subveniri soleat, non tantum, cum in divisionibus ali- quod dolo vel fraude; sed & generaliter, quotiescung, perperam quid factum fuerit: ubi perperam idem est, ac id, quod paulò post *inæqualiter* factum dicitur. 2. Constitutionis ratio; quia in omnibus bonæ fidei iudiciis, quod *inæqualiter* factum est, reformari debet. Quod absque ullâ exceptione verissimum est; sed illa inæqualitas in cæteris bonæ fidei iudiciis, ubi læsio ab æsti-
matio-

matione est, latitudinem habet, & in iis inæqualiter factum non videtur, si non sit minus dimidio veri pretii. *d. l. 2.* In divisionibus autem inæqualitas non habet latitudinem, sed ubicunque pars aliqua modum ratæ portionis excessit, inæqualiter factum intelligitur. *d. l. 3.* Atq; adeò verum ita est, quod in omnibus bonæ fidei iudiciis, quod inæqualiter factum est, in melius reformandum sit.

§. 11. Firmaturque hoc VI. ex regulâ quoq; notissimâ; quòd contrahentibus naturaliter invicem circumvenire liceat. *l. 16. §. 4. ff. de minor. l. 22. §. fin. ff. loc. cond.* illa enim in *d. l. 4.* expressè restringitur ad pretia, & in *d. §. fin.* ita clarè explicatur, *ut concessum sit, quod pluris est, minoris emere; quod minoris est, pluris vendere, atq; ita invicem se circumscribere.* Cujus rei ratio itidem est, quod pretium naturâ non sit certum, sed latitudinem habeat, intra quam proinde saltem si constitutum sit, (scil. post *d. l. 2.* si non sit infra dimidium vel ultra duplum veri,) naturâ illud justum ac licitum erit: & hucusque partes licitando pluris vel minoris circumscribere se posse dicuntur: idemque in permutationibus quoq; obtinet, cum & in illis intuitu pretii cujusq; rei læsio exigatur. *supr. §. 8.* Sequitur igitur, hoc licitum non esse in divisionibus, ubi de precio rerum non agitur; adeòq; nulla penitus circumscriptio concessa est. *per d. l. 16. d. l. 22.* (ubi ad precium illud disertè restringitur, ut dictum;) sed omnis ibi inæqualitas illicita & ex *d. l. 3. C. Comm. utr. jud.* reparanda est.

§. 12. Atq; hæc sententia VII. frequentiore calculo hodiè recepta videtur; vid. *Molin. ad Consue. Paris. rubr. 1. §. 154. Et tract. de Commerc. qv. 14. num. 282.*

Pinell.

Pinell. *ad l. 2. C. de resc. vend. p. 2. c. 1. n. 1.* Et ita observari à Pragmaticis Galliae & in ejus Curiiis, docent Ant. Fab. *C. lib. 3. tit. 7. def. 3.* Christin. *Vol. 2. dec. 179. n. 9. 10. 11.* Bugn. *de Leg. abr. lib. 1. sect. 42.* Grönweg. *C. Comm. utr. jud.* (qvi tamen sibi videri ait, moribus Belgii alteram sententiam magis convenire, in quo autem falli videtur. vid. Zyp. *de not. jur. Belg. lib. 3. tit. fam. ercisc. §.* qvem ille allegat, Bugn. *d. l. §.* ipse mox *n. 6.* contrarium statuit in casu erroris, de quo solo quaestio est.) Argentr. *ad Consuetud. Britan. art. 267.* Perez. *C. Comm. utr. jud. n. 5.* Tulden. *C. eod. n. 1.* Fachin. *lib. 8. c. 36. vers. sed alia.* Prukm. *Vol. 2. Conf. 20. n. 137. §.* seqq. Mev. *ad Jus Lub. tit. 2. art. 29. num. 13.* (qvi hanc sententiam in judicando se praelaturum ait) Buf. *ad l. 36. n. 7. ff. fam. ercisc.* (cujus, quam affert distinctio, hanc doctrinam & quod §. 4. traditum est, confirmat.) Berlich. *p. 1. dec. 146. n. 4.* (ubi in fin. responsum Jctorum Wittebergenfium in hanc sententiam affert) Dn. Struv. *Synt. jur. Civil. exerc. 15. th. 16.* (ubi copulâ quidem utitur: sed nisi disjunctive, ut aliâs intelligatur, contradicet & textui *d. l. 3. §.* sibi; cum quæ invicem opponit, opposita non essent) & in *evol. add. th. 16.* (ubi Jctos in scabinatu Jenensi ita judicâsse refert) Eandem deniqve sententiam ruetur *Accuratissimus hujus seculi Jctus, Lauterbachius in exactissimo suo compendio ff. famil. ercisc. p. 151.*

§. 13. Equidem celeberrimus Dn. Brunnemanus, in hac Viadrinâ Ordinarius olim longè meritisimus, in *d. l. 3. n. 15. C. Comm. utr. jud. se vereri, ait, ne hac sententia in judiciis recepta multas pariat lites.* Verùm non videtur id adeò verendum, si, quæ sup. *th. 5. 6. 7.* exposita sunt ab invicem ritè discernantur; & præsertim, si conferas, quæ traduntur *sect. 3. th. 5. 6. §.* ult.

C

§. 14. Ne-

§. 14. Neque hisce adversantur, quæ DD. scrupulum injecisse sup. *th. 3.* diximus. Ea enim jam exposita, scrupulusq; exemptus inprimis est *th. 8. & 10.* Superest ergo ut textus in *d. th. 3. in fin.* huic sententiæ oppositi resolvantur. Nam *l. in l. 8. C. Comm. divid. l. fin. ff. fam. ercisc.* satis constanter traditur, divisiones semel consensu perfectas retractari non debere, nisi alter minor sit: quæ exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Sed Resp. 1. Hoc si inferri inde potest, pari ratione inferendum esset, neque ob læsionem enormem, quin nec ex capite metus, doli, &c. rescindi divisiones posse, quia nec illæ causæ, sed sola ætas excepta est. Igitur 2. necessariò dicendum est, Regulam non tollere justas exceptiones: adeòq; etsi verissima Regula sit, quæ consensu finita sunt alterum altero invito retractare non posse; *l. 5. C. de oblig. & act.* certissimum tamen est, semper excipi justas causas restitutionis in integrum, aut similes: v. g. Metus, doli, ætatis, enormis læsionis, atque ita inæqualitatis in divisionibus, quæ vel dolo accidit, vel errore quodam calculi. Ut hic inprimis valeat regula; uno incluso reliqua non excludi; & in rescriptis præsertim non valere argumentum à contrario. Idque 3. evidentius est ex *l. 5. C. de rescind. vend.* ubi eodem modo dicitur, venditionem à majore perfectam resolvi non posse, & excipitur sola causa doli; cum tamẽ constet, multò plures esse causas, ex quibus majorũ quoque negotia rescindi possint. *tot. tit. ex quibus caus. maj. &c.* Quin 4. apparet in singulis propè textibus, cur minorum tantum causa nominata & excepta fuerit: scil. quia precibus, quibus petebatur restitutio, nulla ejus concedendæ causa justa expressa fuerat;

erat; unde denegata illa merito fuit petentibus, nisi forte in minore ætate constituti essent; idq; ex singulis apparet. Nam in *d. l. 8. C. Comm. utr. jud.* nulla causa allegata apparet. In *d. l. 4. C. Comm. divid.* adducta est causa, sed prorsus invalida, scil. probationes testibus non instrumentis factas fuisse. In *d. l. f. ff. fam. erc.* itidem, scil. arbitrum dividendi sententiã non dixisse; cum tamen lis ejus autoritate & partium consensu finita, atque adeo sententiã opus non esset. Hoc casu verò non competere remedium *d. l. 3.* sed tantum *d. l. 2.* si enormis sit læsio, ostendimus *scet. 1. thes. 2.*

§. 14. Atque adeo hæc altera, eaque præcipua differentia est utriusque remedii, quod *d. l. 2.* in enormi tantum læsione obtineat, *d. l. 3.* autem etiam in reliquis læsionibus.

§. 15. His verò consequenter non distingvimus, per sortem sit facta divisio, an aliter; in eã nimirum specie, eoque sensu, quem hæctenus exposuimus; sc. si quis fraude vel errore læsus sit: cum enim fors hoc casu læsionem non sustulerit, neque inæqualitatem impediverit, adhuc corrigenda illa est ex *d. l. 3.* quæ generaliter loquitur ratioque ejus generalis est; nedum ex *d. l. 2.* essetq; omnino exceptio probanda. Et, cum concedatur non obstante sorte restitutio ex capite ætatis, eadem vis ac potestas est omnium causarum; quippe ex quibus restitutio æquæ ac propter ætatem datur. add. Fachin. *lib. 8. cap. 36. vers. illud contraversum.* Scotan. *Disp. 37. thes. 11.* Dn. Brunnem. *in l. 2. n. 10. C. de rescind. vend.* Dn. Böckelm. *de fam. ercisc. §. 9.* Dn. Lauterbach. *d. p. 192.*

§. 16. Alii hoc casu admittunt quidem remedium

NEU
ERS.
LIT.

um *d.l. 2.* non autem *d.l. 3.* Castrenf. in *d. l. 3. n. 2.* Tiraqv. *tom. 1. de jur. primog. qvæst. 17. Opin. 1. num. 96. 97. 98.* Sand. *lib. 4. tit. 11. def. 1.* (ubi quidem ita iudicatum refert; sed in casu illo arbiter intervenerat.) Alii neutrum. Wissemb. *p. 11. Disp. 22. th. 24.* Alii restitutionem concedunt semper, ubi dolo contigit inæqualitas; non, si sine dolo, uti Struv. in *Evolut. ad d. th. 16. qv. 2.* Sed ut omnes illæ opiniones ratione carent & fundamēto; ita postrema in primis textui *d.l. 3.* adversatur, ubi inæqualitas reformatur, non dolo tantum vindicatur. Et frustra dicitur, generalia ex specialibus restringenda esse: cum non sit textus, qui in divisionibus ad dolum id restringat; & *d.l. 2.* aliâ ratione nitatur, ut latè ostensum est.

§. 17. Facillimè verò solvuntur dubia, quæ vulgò moventur & apud Scotanum referuntur: uti I. Qvòd restitutio cesset, si læsio sequatur ex incerto eventu. *l. 1. C. de pact. l. 11. C. de transact.* Nam resp. Agitur in *dd. 11. de eventu*, qui 1. peracto negotio sequitur, & qui ideò non attenditur, quia læsio inspicitur tempore contractus vel quasi: & 2. Qvi à casu est, quem nemo præstat; non qui à facto contrahentium. Neutrum in hac specie occurrit: nam inæqualitas illa partium, quæ sorti commissæ sunt, jam tempore divisionis adfuit, & ex facto dividendum contigit, non à casu.

§. 18. II. Sortem Dei arbitrio cadere, *Prov. 16. v. 33.* adeoq; retractari non posse. Resp. Nihil sequitur, nihilque inanius est: Nam 1. Omnia fiunt arbitrio Dei, nec tamen eo excluduntur dispositiones hominum: morbi quoque Dei arbitrio inferuntur, nec tamen ideò curationes eorum tolluntur. Arbitrium Dei
mul-

multiplex est, v. g. Jubentis, prohibentis, moderantis, permittentis &c. negamusque hoc fortis eventu contineri jussum Dei, excludentis reparationem juris. 2. Per sortem nihil deciditur, nisi illa quaestio, quae forti commissa est, uti per sententiam non alia quaestio, quam quae in iudicium deducta est, ut patet. Sed hoc casu quaestio non est, an unus dividendum debeat habere & retinere partem inaequalem, sed contra id unice actum, ut omnes habeant partes aequales pro rata. Non igitur ex mente dividendum pars ulla inaequalis in sortem venit, sed merae partes aequales. 3. Inaequalitas illa, unde hoc ius remediumque nascitur, non est ex sorte atque adeo ex Dei arbitrio; sed ex facto hominum perperam dividendum. Poterat, quoniam non langveat, sed tota factis consequentia haec, pluribus ostendi, nisi ex dictis jam appareret, nullam esse.

§. 19. III. Ei, qui errore suo laesus est, imputandum id esse. Resp. 1. Eodem obtentu tolleretur omnis exceptio erroris calculi, & remedium *l. 2. C. de rescind. vendit.* & alia, quibus erranti in iure succurritur: quia iis omnibus error eadem ratione imputandus esset. Verum 2. is magis imputatur ei, qui certat de lucro captando, quam alteri, qui de damno vitando, magis ei, qui plus suo habet, quam laeso, qui minus suo. arg. *l. 4. l. 7. l. 8. ff. de jur. & fact. ign. l. 18. ex quibus causis maj.* Neque 3. hic quaeritur de culpa, sed de errore, qui consensum impedit, quo negotia haec constant.

§. 20. IV. In sorte nihil fraude vel perperam factum videtur. Fachin. *d. lib. 3. c. 36.* Resp. Inaequalitas non est ex sorte, sed ex facto partes constituentium.

SECTIO III.

De qualitatibus, effectibus & modis finien-
di remedii d.l. 3. &c.

SUMMARIA.

1. <i>Quaestio, an ex d.l. 3. quoque reus optionem habeat sup- plendi, frustranea est, & dependet ab ea, an totum negotium, an sola inaequalitas retractetur.</i>	7. <i>De Usuris.</i>
2. <i>Probat, totam divisionem ex d.l. 3. non rescindi.</i>	8. <i>De invento thesauro, venis metallicis &c.</i>
3. <i>Hinc infertur, unice supple- ri defectum, atq; adeo fru- stra de optione quaeri.</i>	9. <i>Qua actiones ex d.l. 3. compe- tant.</i>
4. <i>Sententia dissentientium ut pugnet cum specie d.l. 3.</i>	10. <i>An & quomodo concurrat remedium d.l. 2.</i>
5. <i>Utilitas hujus remedii ma- xima.</i>	11. <i>Quibus modis tollatur reme- dium d.l. 3.</i>
6. <i>De hypotheca & fructibus</i>	12. <i>An clausula, si altera por- tio altera major fit, id donatum esto, tollat hoc remedium? Distingv.</i>
	13. <i>Formula renunciationis Bo- eri, Alia tutior.</i>

§. I.

Porrò DD. circa hanc l. 3. C. Comm. utr. jud. contro-
vertunt, An rei conventi hic quoq; ut in l. 2. C.
de rescind. vendit. electio fit, velitne supplere
quod deest alteri parti, an verò negotium rescinde-
re? Verùm ut appareat, quàm id quærat, frustra
ac inutiliter, alia quæstio, quàm vulgò non tangunt,
expc-

expedienda est: scil. An ex *d. l. 3.* totum negotium, divisionis (ut ex *d. l. 2.*) rescindatur, an vero salva divisione inæqualitas tantum corrigatur.

§. 2. Dicimus autem, divisionem totam ex *d. l. 3.* non rescindi, sed tantum inæqualitatem reformari; salvo cætera toto divisionis negotio. Id enim primum contextus ipse docet, cum expressè dicatur, id saltem, *quod inæqualiter factum est, in melius reformari debere.* Ergò non tota divisio reformatur, sed ejus tantum inæqualitas. Idem demonstrat similitudo erroris calculi, vid. *sect. 2. §. 9.* quo opposito constat non tolli totum negotium, sed calculi tantum defectum reliquis salvis: ejus autem instar esse hoc remedium, *d. §. 9.* ostensum est. Hæc itaq; rursus notabilis est differentia inter *d. l. 2.* quâ totum negotiû rescinditur, & *d. l. 3.* quâ sola negotii inæqualitas.

§. 3. Hinc igitur frustra quæritur, An reo ex *d. l. 3.* quoque optio competat, num velit supplere quod deest alteri parti: quin imò hoc solum est in hac actione, neque ex *d. l. 3.* aliter agi potest, quam ad inæqualitatem reformandam, adeoque ad supplendum quod ad justum alterius partis modum deest, non autem ad rescindendum totum negotium. Non potest igitur in hanc actionem nisi unum venire, supplementum scil. ejus, quod deest; & ea quoque est hujus remedii & *d. l. 2.* notanda differentia.

§. 4. Etsi igitur DD. non modo controvertant, an ex *d. l. 3.* locus sit huic optioni; sed & constanter id negent; Molin. Pinell. *dd. ll. Tuld. C. comm. utr. jud. n. 1.* Fachin. *d. lib. 8. c. 36. in fin.* Perez. *C. d. tit. n. 5.* nihil tamen id movere debet: quia ex illa hypothesi id inferunt, quâ totâ divisionem, perinde ut ex *d. l. 2.* rescinden-

RES.
ALIE

scindendam putant. Verùm specie *d. l. 3.* ritè constitutâ, ut factum *sect. 2. §. 10.* apparet, verbis eos contradicere, re idem flatuere. Quærun enim, an ex *d. l. 3.* alternativa sit obligatio, ut vel rescindatur vel supplementum præstetur: cùm verò ex *d. l. 3.* non rescindatur negotium, nisi qvat. inæqualiter factum est, hæc rescisio ejus quod inæquale est, sive suppletio ejus quod alteri deest, unum idemq; est, non aliud ac aliud: nec in aliâ re consistit illa, quæ in *d. l. 3.* requiritur, reformatio in melius, quàm in suppleto defectu partium, atqve ita inæqualitate earum reformandâ. Hoc ergò supplementum ex *d. l. 3.* non tantùm licitum, sed & solum est, quod peti potest.

§. 5. Unde patet, quanta sit utilitas *d. l. 3.* & quàm hoc sit remedium longè saluberrimum, quo prospicitur, divisionibus rerum ac hereditatum, quæ instituantur ferè inter plurimos heredes vel socios, innumerasque pariunt lites, vix immenso labore, maximâque cum jacturâ temporis ac sumtuum componendas. Expedi igitur Reipubl. quàm maximè, summæque æquitatis est, ut, licet inæqualitates errore factæ corrigendæ sint, non tamen totum divisionis negotium plurimorum commune, maximisque cum difficultatibus finitum, ideò rescindi necesse sit, sed salvo negotio sola inæqualitas reformetur in melius.

§. 6. His ita expositis, omnia ferè dubia quæ ad *l. 2. C. de resc. vend.* moveri solent, circa *d. l. 3.* sponte suâ sopiuntur: uti de pignore vel hypothecâ medio tempore in rebus divisis constitutâ; vel de fructibus interim inde perceptis. Cùm enim ipsum negotium divisionis non rescindatur, sed reliquis integris

gris sola inæqualitas restitatur, consequens est, nihil quoque in hypothecâ constitutâ, vel fructibus perceptis mutari aut reformari. vid. Sand. *lib. 3. tit. 4. de fin. 12. in fin.*

§. 7. Cæterùm de usuris partis supplendæ quæri posset, an solvendæ quoque sint? Et satis constat, cum divisio sit bonæ fidei negotium, §. 28. *Inst. de act. post. moram usuras deberi. l. 5. C. de act. emt.* Ante moram igitur nullæ debentur, nisi perceptæ sint; hæ enim ex alieno perceptæ & instar fructuum sunt, qui cum re restituntur. *l. 34. junct. l. 38. §. 5. ff. de usur.*

§. 8. Ita frustra quoque de inventis in parte divisâ thesauris, venis metallicis, &c. ad *d. l. 3.* quidem quæritur: nam, cum ea ne quidem in *d. l. 2.* attendantur, rescisso licet negotio, *Christin. Vol. 3. Dec. 68. num. 7.* nedum in hoc nostro remedio *d. l. 3.* quo negotium omniaque reliqua salva sunt, præter id, quod inæqualiter factum est.

§. 9. Quænam verò ex *d. l. 3.* nascuntur actiones? Communiter statuunt, dari conditionem ex *d. l. 3.* vel implorationem officii judicis. *Castrenf. in d. l. 3. in fin.* & magis exceptionem. *Sand. l. 3. t. 4. def. 12.* At non dubitamus, uti ex *d. l. 2.* rescissio contractus bonæ fidei ipsâ actione ex illo contractu peti potest; ita multo magis & ex *d. l. 3.* reformationem illius inæqualitatis ipsâ act. fam. erisc. vel Comm. divid. peti posse; cum & illa sint negotia bonæ fidei, ex quibus agi potest ad rescindendum quoque negotium, nedum ad reparandam saltem inæqualitatem. per *l. 6. ff. de rescind. vend. l. 2. C. de pact. int. emt. & vend.*

§. 10. Sed & concurrat aliquando cum eo remedium *l. 2. C. de rescind. vendit.* scil. si inæqualitas duplum

D

plum

NEO
ERS.
ALTE

plum excedat. Sed à parte rei conventi eòdem recidet, quò remedio conveniatur, cum semper in ejus potestate sit, inæqualitatem salvo negotio supplere: ex *d. l. 3.* potestate remedii ex *d. l. 2.* beneficio legis, quæ optionem eam dedit.

§. II. Tollitur autem remedium nostrum: I. Præscriptione longissimi temporis. *l. 3. l. 4. C. de præscript. 30. ann. l. 7. C. de pet. her.* Cöppen. *Decis. 58. in fin.* II. Jurejur. adjecto, cum à jurante præstari id possit absque præjudicio animæ. arg. *c. 28. §. ib. DD. X. de jurejur.* Zoëf. *ff. de rescind. vend. num. 12. §. c.* III. Scientiã portiones esse inæquales. *sect. 2. §. 2.*

§. 12. IV. Renunciatione, arg. *l. fin. C. de pact. et si non ex intervallo sit facta.* Zoëf. *d. l. num. 15.* Ubi quæritur, an adjectã clausulã, *Si alterã portio alterã major sit, id donatum esto,* renunciatũ remedio videatur? Quæ quæstio magis voluntatis est, quid senserint dividentes: potest enim eòdem errore, quo putarunt partes æquales esse, etiam clausulam eam adjecisse. Communiter distinguunt, magna ac enormis sit læsio seu inæqualitas, an modica: ut in priore casu cesset restitutio, in posteriore adhuc obtineat non obstante clausulã. Fachin. *lib. 2. C. 19.* Gomez. *tom. 2. ref. c. 2. num. 26.* Christin. *Vol. 3. Decis. 68.* (qui duo ita judicatum referunt) confer. Boër. *Decis. 142.* Quæ distinctio ab æquitate & ratione juris non est aliena, quoties de dubiã voluntate partium quæstio est, ut scilicet immodici excessus in dubio non præsumatur donatio; modica autem inæqualitas hæc clausulã intelligatur ideò remissa, ut aliquid eã actum videatur. Atque ita illa clausula regulariter tollit remedium

d. l. 3.

d. l. 3. non verò tollet remedium d. l. 2. quæ novissime utriusque remedii differentia notanda est.

§. 13. Ut igitur tuto & sine metu restitutionis negotia hæc peragantur, certam formulam præscripsit Boër. *d. dec. 142. in fin.* hoc ferè sensu vernaculo: Daß sie wohl bedächtlich und wohlwissentlich / daß die Sachen mehr wehrt/oder die Theile ungleich seyn/sich dennoch aller Widersprache begeben/ und das übrige für geschenckt gehalten haben wollen. Et tamen allegat alios, qui id non admittunt, nisi geminata sit renuntiatio. Adeò absque ratione in infinitum vagantur tales scriniorum compilatores. Nihil planius & tutius est, quam, misis ambagibus illis, specialiter renunciare remedio *d. l. 2. & d. l. 3. qvo casu* satis cautum est.

COROLLARIORUM DEGAS.

1. **F**alsissimum est, omnes homines necessariò oportere inire matrimonium, nisi impediatur vel morbo contagioso quodam vel vitio naturali &c. *Disf. Nonnemo in Disp. de Arbitrar. act. Coroll. 1.*
2. **F**urem, qui rupto laqueo vitus decedit, iterum suspendendum esse communior opinio est, ususque ferè probat. Is verò usus rationi juris ipsique adeò sententia in furem late repugnari videtur. *Disf. Nonnemo in d. Disp. de Arbitr. act. Coroll. 3.*
3. **C**ontradictorium est, consuetudinem tollere posse legem, & tamen non vincere legem. *Disf. Nonnemo in d. Disp. de Arbitr. act. Coroll. 8.*
4. **P**olygamia quoque, quã vir plures uxores ducit, optimè legibus Christianis pariter ut Romanis, interdicta est; at eam rationibus naturæ, vel juri divino adversari, hæc. probatum nondum fuit.
5. **F**ilius præsumitur legitimus, etsi mater cum ex adultero natum profiteatur.
6. **S**i constat matrem cum adultero rem habuisse, filius non præsumitur legitimus sed ex adultero natus, etsi mater id neget.
7. **D**ote promissã & non soluta, non tenetur maritus uxorem alere.
8. **P**artus septimestris in dubio non potest contradicenti marito pro legitimo obrudi.
9. **C**ontra acceptam verò maritum, ejusve uxorem inquisitio institui non debet.
10. **C**oncubinatus jure Romano non fuit cohabitatio legitima.

F I N I S.

HENRICI auspiciis MAGNI dum suscipit
arma
Henricus Cultor, nonne beatus erit?
Nomine HENRICI, quem totus prædicat orbis
Patronum Legum, Justitiæqve decus;
Illustris vivat PRÆSES, respondeat ipsi
Respondens cultu, quo venerabor eum,
Inter viventes mihi dum superesse licebit,
Ut nato benè sit, fac PATER alme Poli.

*Voto hoc mente non verbis prolixo
desiderium filii levare
voluit*

JOANNES KRAUSE.

Vergöñe/wehrtester Freund/die Feder zugebrauchen
Zu deines Nahmens Lob/so dir mit Recht gebührt/
Und siehe/wie Du pflegst/das mit geneigten Augen
Was von aufrechter Hand und reinem Herzen rührt/
Diß Liebes-volle Pfand/so ich hier überreiche/
Womit ich meine Schuld und Liebe klähr bezeuge.

Ein wohlgemeinter Wunsch/den du mir wirst vergönnen/
Ist nunmehr meine Pflicht/so ich dir lieffern kan/
Du wirst ihn nicht von Dir mit Recht verwerffen können/
Weil man/was treu gemeint/gern pflegt zu nehmen
an/

Und dieses ist es jetzt/was sich zeigt Deinen Augen/
Ich hoff' es werde Dir ein reines Dpffer taugen.

Man

175
KRAUSE
ALIE

Man kan Dich für den Sohn des klugen Vaters kennen/
Du streuest deinen Ruhm jetzt durch das teutsche Land/
Das wird Dir wiederum stets süßen Beyrauch brennen/
Jetzt wird des Vatern Nam noch mehr durch Dich
bekand/
Du erbst/ wie dessen Gut/ so dessen Ruhm und Nahmen/
Diß frühe/ jenes späht/ doch beydes einst zusammen.

Dieses schrieb in Eol seinem wehrgeschägten
Freunde dessen verbundener Diener

J. G. COCCEJUS, LL.Stud.

WAls schreib ich Ihm/mein Freund/ hier vor ein Lob-
Gedicht?
Er schaut auf diesem Blatt nicht Ehren-Ampeln
brennen/

Sein eigener Fleiß hat ihm schon Seulen auffgericht/
Und giebt durch dieses Werck verwundernd zuerkennen/
Daß sein's Herr Vatern Ruhm auch Tugend Seel und
Geist
Sich als ein Ebenbild in seinen Augen weist.

Mein blosser Wunsch sol hier das Freuden-Opffer seyn/
Wormit ich ihm bißher verpflichtet bin gewesen/
Der Himmel zeige ihm nur güldnen Sonnenschein/
Und laß ihn lauter Lust von Lohrbeer-Blättern lesen/
Er streu' auff seine Brust und Stamm von seinem Hauß/
Nur Segen/Glück und Ruh auff ew'ge Zeiten aus.

Hiermit wolte seinem wehrgeschägten Freunde
gehorsamst gratuliren

S. COCCEJUS.

ULB Halle

3

002 725 991

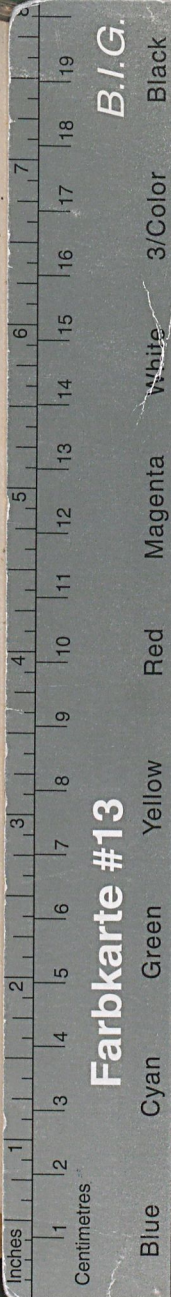

TA → OL

VJ 17

B.I.G.

Farbkarte #13

1697, 7b 4
20 11

JURIDICA,

EDIO

mm. utr. jud.

am
o T. O. M.

SIDE

O COCCEJO,

EBERRIMO,

ISSIMI ELECTORIS BRAN-

O, FACULTATIS JURIDICÆ

ROF. PRIMARIO,

t.
MAGNIFICO,

tea

ELECTORALIS PALATINI,

ASSESSORE, ET IN ALMA

TAL PANDECT. & JURIS

IN. MERITISSIMO,

RE STUDIORUM SUORUM

COLENDO,

. An. MDC XCVII.

IO JURIDICO

n Examine sistit,

RICUS Grause /

March.

IS CHRISTOPHORI ZEITLERI.

